

Grundtvig-arkivet fasc.: 376.1-108.

Registreret af: SJd. / 195 .

Evt. enhedens nr.:

Antal sider: ca. 626.

Antal blade:

Format: kvart (hovedsagelig).

1. Titel el. kort indholdsangivelse:

Rigsdagstaler 1850-57 og andre papirer, i alt
108 mss.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): De fleste hvide, et mindretal blå. Se nedenfor.

7. Ms.' første linie: Se nedenfor

3. Afmærkning (l. J. N. osv.): Ingen.

8. Ms.' sidste linie: Se nedenfor.

4. Ortografi:

9. Tryk el. benyttelse:
Se nedenfor.

5. Andre ydre kriterier:

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.):

10. Tidl. forskeres skønmæssige datering(er):

11. Nr. i bibliografien:
Se nedenfor.

12. Indholdsregist:

Ligesom ved registreringen af fasc. 375 anføres også disse 108 mss. i en kortfattet oversigt, hvor foruden nummer alene titel og førstelinie angives, med oplysning om evt. tryk samt henvisninger til bibliografi-nummer. Egentlig indholdsregist gives ikke. Ved rigsdagstalerne vil man i hvert pågældende bibliografinummer let kunne finde frem til det omhandlede emne. Når intet er anført om papirernes farve, er denne den sædvanlige hvide. - Overalt i fortegnelsen henvises der ligesom tidligere alene til spalterne i vedkommende bind af Rigsdagstidende, som atter kan findes ved hjælp af bibliografinumrene. (Ved øvelse kan man lære at spare denne omvej).

Gruppeinddelingen af mss. er følgende:

- nr. 1-82: Rigsdagstaler 1850-57 (alle daterbare eller næsten daterbare).
(Herunder også navnelister, betænkninger m.m., også en ikke i rigsdagen holdt valgtale (nr. 65)).
- nr. 83-88: Rigsdagstaler, som ikke kan dateres, - eller andre til disse

- knyttede udaterbare optegnelser.
- nr. 89-90: Udkast til artikler i "Danskeren".
- nr. 91-96: Mss. til trykte (og altså daterede) artikler, bortset fra artikler i "Danskeren".
- nr. 97-103: Utrykte, udaterede artikler og lgn.
- nr. 104-108: Andre papirer (der ikke vedkommer denne periode, undt. måske nr. 106).

1.

8 sider (2 læg indlagt i hinanden; siderne pagineret af registrator).
Titel og førstelinie:

20de Febr 1850.

jeg skal ikke, som ifjor, drive paa ...

Denne tekst går til pag. 3 ned. Derefter begynder p. 4 således:

4de Marts 1850

Dersom hele det Danske Folk bestod ...

Den første af disse tekster udgør tale 20. februar 1850, holdt under folketingets lukkede møde nævnte dag, jf. spalte 787, hvorfor denne tale (og alle andre taler under dette møde) ikke blev gengivet i Rigsdagstidende, og er følgelig heller ikke omtalt i bibl. nr. 971. - Den anden tekst udgør ms. til tale 4. marts 1850, spalte 1390-93, jf. bibl. nr. 971.

2.

4 sider (2 enkeltblade). Ingen titel.

Da det er ved det foreliggende Lovudkast ...

Udkast til betænkning, som Gr. privat affattede i egenskab af medlem af et udvalg, der nedsattes 4. marts 1850, se spalte 1357. Betydeligt ændret og udvidet blev udkastet i sin endelige form forelagt tinget 22. marts 1850, trykt sp. 2181-83, jf. bibl. nr. 971. Ms. må altså være affattet engang i de 3 første uger af marts 1850. Et andet udkast, se næstfølgende.

3.

8 sider (2 læg). Ingen titel.

Da det er første Gang, Meddelelsen ...

Denne tekst går til og med p. 6 og udgør et andet, nu større udkast til samme betænkning som forrige, se nr. 2 ovenfor. Nærværende udkast er nærmere den form, det fik i Rigsdagstidende sp. 2181-83,

(især er slutningen i nærværende ms. afvigende fra den trykte form). På p. 7 i ms. findes afskrift af enkelte sætninger i lov om indfødsretten af 15. januar 1776; på p. 8 nogle få linier navne olgn., sikkert en art huskeseddel.

4.

1 blad af kvartstørrelse, sammenfoldet én gang; beskrevet på den ene sides første halvdel, begyndende:

at skiænke nogen, som ...

Brudstykke, nemlig slutningen af Gr.s betænkning vedrørende indfødsrets meddelelse, som han forelagde 22. marts 1850, se spalte 2180-83, og nærværende ms. svarer nøje til sp. 2183, linie 9-24 f.o. Jf. de 2 forrige mss.

5.

2 sider (1 blad). Ingen titel.

Idet jeg naturligviis til det yderste stemmer ...

Udkast til tale 23. marts 1850 (bibl. nr. 972), spalte 2218-21. På tryk er talen meget længere end i ms., der er en lille skitse.

6.

8 sider (1 læg + 2 løse blade, som skal være indlagt i lægget, først derved fremkommer den rette side-rækkefølge).

5te April 1850.

Den høitærede Finants-Minister yttrede ...

Tekst går til og med p. 6. Udgør tale 5. april 1850 (bibl. nr. 972), spalte 2475-2478. Begyndelsen i ms. svarer til nederste linie i sp. 2475. - Pag. 7-8 af ms. indeholder en liste af navne på rigsdagsmedlemmer (2-spaltet på p. 7, enspaltet på p. 8); navnene er ordnet i 3 grupper, hver med nøjagtigt 25 navne. Udgør listen over de 3 første "afdelinger" af folketingsmænd, således som valget af disse faldt ud ved lodtrækningen 8. april 1850, se spalte 2593-94, hvor de samme navne er aftrykt; Gr. har ikke noteret fjerde afdeling.

7.

4 sider (1 læg); ingen titel.

maa ængste og græmme især en ...

De 3 første sider udgør udkast til tale 12. april 1850 (bibl. nr. 972), spalte 2894-98, meget udvidet som tale. (Lighed, smlgn. fx. ms. p. 1, linie 8-9 f.o. og sp. 2894, linie 8-7 f.n.; også fx. ms. p.

2, linie 10-11 f.o, og sp. 2895, linie 3-4 f.o.; se også slutningsordene begge steder (i ms. p. 3, venstre margin).

Sidste side:

Krigs-Efterretningen

Naar Universitetet mister Eneretten til at "trykke Almanakken"

...

Udkast til tale 31. maj 1850 (bibl. nr. 972), sp. 5475-77. - Ms. dækker langt fra talen.

8.

2 sider (1 blad).

19 April

Jeg har vanskelig ved at tænke mig ...

Denne tekst går til den følgende side linie 2 foroven. Udgør tekst til uholdt tale 19. april 1850 (bibl. nr. 972). Gr. talte ikke i folketinget nævnte dato.

Anden side fra linie 3 f.o., begyndelseslinie:

Da Krigs-Retten, som dog, hvad Brøst ...

Udkast til indlæg 27. april 1850 (bibl. nr. 972), spalte 3659f. Ms. betydeligt kortere end talen.

9.

8 sider (2 læg).

Begyndelse (efter 7 overstregede linier):

24 April

At Bygget nu i Præstø kun koster ...

Tekst går til pag. 8 ned, men hele p. 5 og en del af p. 8 er brugt til visse optegnelser (på p. 5 har Gr. noteret begyndelsen til et ændringsforslag stillet af Andræ, på p. 8 utvivlsomt visse huskeord). Udgør første udkast eller forarbejde til tale 14. maj (ikke 24. april) 1850 (bibl. nr. 972), spalte 4686-92. - Smlgn. ligheden fx. mellem ms. p. 8, linie 1 f.o. ("forrige Rentekammer") og tilsvarende i sp. 4689, linie 5 f.o. - Nyt ms. til samme tale, se næstfølgende.

10.

14 sider (1 læg + 1 blad + 2 læg).

Rigsdagen 13 Mai

Hartkorn-Skatterne

Den fortrædelige Sag ...

Tale 14. maj 1850 (bibl. nr. 972), spalte 4686-92. Ofte er talen vidtløftigere end ms., men dette indeholder også partier, der ikke blev benyttet i talen.

11.

8 sider (2 læg); ingen titel.

Den høitærede Minister for Kirke og ...

Talen går til p. 6 ned. Udgør tale 18. oktober 1850 (bibl. nr. 982), sp. 309-313.

Sidste 2 sider: titel

Communal-Loven

Jeg er ingen Ven ad det konstige Maski(neri) ...

Del af tale 31. oktober 1850, spalte 597-598 ned.

12.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Ved igaar med Opmærksomhed at høre til, ...

Ms. til ubenyttet indlæg i debatten om forslaget til en kommunallov, som fandt sted 31. oktober og 1. november 1850 (bibl. nr. 982), og hvori Gr. én gang tog ordet. Ms. antagelig skrevet dagen efter 1. november 1850, jf. begyndelseslinien ovenfor. - Hentydningen i ms. p. 4: "Naar den æ. R. sagde at Landshøvdingen blev en Underkonge i 11 Maaneder ..." kan gælde et sted i Mouriers tale 1. november, spalte 631 (hvor dog ordet "Underkonge" ikke bruges).

13.

8 sider (2 læg).

Presse-Loven.

Det kan vist nok synes unyttigt, at ...

Udkast til tale 6. november 1850 (bibl. nr. 982), spalte 859-867, dog dækker ms. kun til sp. 865, linie ca. 18 f.n. - Begyndelsesordene i manuskriptet svarer til sp. 859, linie 5 f.n.

14.

4 sider (1 læg).

Presse-Loven

Det kan let synes Tinget aldeles unyttigt ...

Udkast til samme tale som forrige (13). Første side af ms. har betydelig lighed med begyndelsen af den trykte tale.

15.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Man har villet kyse mig herinde med ...

Del af udkast til samme tale som forrige (14 og 13). Ms. svarer til spalte 863 (lidt over midten) - 867.

16.

2 sider (1 blad). Ingen titel.

Naar jeg fraraader al videre Forhandling ...

Del af udkast til samme tale som de nærmest forrige (13, 14, 15). - Direkte verballighed ringe, men teksten angår især det i sp. 863-864 afhandlede.

17.

4 sider (1 læg).

Mod Presseloven.

Da jeg forrige Gang talde ...

Synes at være et ubenyttet udkast til indlæg i 2. behandling af presseloven i november 1850 (jf. bibl. nr. 982). Gr. hentyder i begyndelsen til "Forslagsstilleren" og de forskellige ændringsforslag til loven behandledes 18. november (sp. 1440ff.); Gr.s indlæg er da sikkert enten fra denne dag eller, måske snarere, fra d. 19. november (jf. vendingen "forrige Gang").

18.

6 sider (1 blad + 1 læg).

Consumtionen

Vel fik jeg forleden Dag ...

Tale 7. november 1850 (bibl. nr. 982), spalte 950-953. - Ms. er længere end den holdte tale. - Udkast, se næstfølgende.

19.

4 sider (1 læg); ingen titel.

men derimod har man vendt sig ...

Brudstykke af tale 7. november 1850 (bibl. nr. 982), sp. 950-953. Svarer omtrent til sidste halvdel af talen, men forholdet mellem ms. og tale er meget frit, dog vil visse afsnit let kunne identificeres, fx. spalte 952 nederste halvdel og dele af ms. p. 2 og 3.

20.

8 sider (2 læg).

Indkomst-Skatten

Under det forrige mislykkede Forsøg ...
Udkast til tale 13. november 1850 (bibl. nr. 982), spalte 1207-11. -
Ms. afviger overordentligt fra den holdte tale.

21.

4 sider (1 læg); ingen titel.

Saaledes vilde Stiftelsen af det ny borgerlige Ægteskab ...
Tekst går til p. 2 midt; derefter nyt afsnit med følgende begyndelse:

Det er alt den tredie Samling af ...

Første afsnit er et udkast til del af talen 15. november 1850 (bibl. nr. 982), sp. 1320, linie 10 f.n. og højst et par spalter fremad (meget frit i forhold til talen sp. 1315-23). - Andet afsnit er et vistnok ubenyttet udkast til indlæg under 1. behandling af lovforslag om trosfrihed, som fandt sted 15. november 1850 (hvor Gr.s første tale er den nysnævnte i sp. 1315-23). - Gr.s ord "tredie Samling" i den citerede førstelinie skal forstås som 2. session eller rigsdagssamling, idet Gr. tæller den grundlovgivende rigsforsamling 1848-49 med.

22.

6 sider (1 læg + 1 blad).

Presseloven

Da den ærede R. fra Kiøge igaar ...
Tale 20. november 1850 (bibl. nr. 982), spalte 1573-78, dog går ms. kun til sp. 1576 midt.

23.

4 sider (1 læg); ingen titel.

Vi staaer nu ved Enden af det Lovforslag, ...
Tale 22. november 1850 (bibl. nr. 982), spalte 1659-62.

24.

4 sider (1 læg); ingen titel.

Naar jeg seer op og ned ad Rækkerne ...
Tale 9. december 1850 (bibl. nr. 982), spalte 2446-48.

25.

2 sider (1 blad); ingen titel.

Da man i det fromme Kiøbenhavn har ...

Tale 11. december 1850 (bibl. nr. 982), spalte 2560-62. (Begyndelsen af ms. svarer til sp. 2561, linie 4 f.o.).

26.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Naar jeg idag tager mig den Frihed ...

Tale 13. december 1850 (bibl. nr. 982), sp. 2673-74 og 2675.

27.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Hvad der i mine Øine er det vigtigste ...

Tale 18. december 1850 (bibl. nr. 982), sp. 2897-2900. - Ms. går kun til sp. 2899, linie 7 f.o.

28.

1 folioark beskrevet på den ene side; førstelinie:

De Her Medlemmer af 3die ...

Derefter en liste på 23 personer, nemlig medlemmer af folketingets tredie afdeling, som Gr. indbyder til møde lørdag d. 4. januar; årstal angives ikke, men det kan kun være 1851. Gr. var i 2. session (1850-51) 3 gange formand for 3. afdeling, se herom 2. session, slutningsbindet p. XIII; listen over medlemmer er trykt sp. 3151 og svarer ganske til Gr.s liste, dog er Gr. selv samt medlemmet Stockfleth ikke med på listen.

29.

2 sider (1 blad); begge sider fuldt beskrevet, men første sides tekst helt overstreget med 3 lodrette streger. Ingen titel; førstelinien på første (overstregede) side lyder:

Førend jeg siger min Mening om det ...

Den overstregede side synes ubenyttet; den **ikke** overstregede side er del af udkast til talen 27. januar 1851, spalte 4529-36, nemlig fra sp. 4530, linie 15 f.n. til sp. 4531, linie 8 f.o.

30.

4 sider (1 læg).

Borgerlig Troes-Frihed

Ved Fremlæggelsen af dette Lov-Forslag ...
Kan tilsyneladende ikke identificeres nøjagtigt, men må være et indlæg i den lange debat under 2. behandling af lovforslaget om trosfrihed, som fandt sted i slutningen af januar og begyndelsen af februar 1851, se bibl. nr. 990. (Er nært beslægtet med Gr.s indlæg 27. januar, 30. januar og 6. februar).

31.

8 sider (2 læg). Ingen titel.

Da maaskee Flere end den ærede ...
Denne tekst går til p. 7 ned og udgør tale 6. marts 1851 (bibl. nr. 990), spalte 6495-99, dog dækker ms. kun til sp. 6498 ned.
Pag. 8 i ms. indeholder 2 forskellige tekster (uden titler). De første 9 linier udgør en tekst for sig og begynder:

Har det tildraget sig i Krigsministe(riets) ...
Udgør tekst til Gr.s interpellation 10. marts 1851, trykt sp. 6680.
Resten af siden udgør en anden tekst med følgende førstelinie:

Dersom Danehæren i det hele, altsaa først ...
Udgør begyndelsen til udkast til tale 13. marts 1851, sp. 6771-73. -
Et andet udkast, se næstfølgende.

32.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Naar jeg i min Forespørgsel til den ...
I dette ms. er de 11 første linier overstreget med 3 skrå streger, og det er ikke klart, hvor Gr. har tænkt sig, at ms. skal begynde. - Udgør udkast til tale 13. marts 1851 (bibl. nr. 990), spalte 6771-73.

33.

6 sider (1 læg + 1 blad).

Dansk Folkething
(1851. Octbr 13.)

Den fornemme, skarpe og næsten ...
Tale 13. oktober 1851 (bibl. nr. 1006), spalte 158-162. - I begyndelsen afviger ms. og tale meget fra hinanden, men fra ms. p. 2 midt og spalte 159, linie 6 f.o. følges ms. og tale nogenlunde ad.

34.

2 sider (1 blad). Ingen titel.

At Bagernæringens Drift i Kiøbenhavn ...
Ms. til uholdt tale; må være affattet ved den ene af de 3 behandlinger af lovforslaget om bagernæringen i Kbh.; 1. behandling fandt sted 17. januar, 2. behandling 24. januar, 3. behandling 6 februar 1852. Gr. talte ikke ved disse lejligheder, men talen er antagelig skrevet til 1. behandling.

35.

8 sider (2 læg).

Folkethinget
(Polykarp Dag 1852)
Motiveret Dagsorden

Folkethinget maa opsætte Finants(lovens) ...
Tale 26. januar 1852 (bibl. nr. 1017), sp. 3513-16.

36.

4 sider (1 læg).

Folkethinget
(13 Febr 1852)

Idet jeg tager Ordet til at fortsætte ...
Tale 13. februar 1852 (bibl. nr. 1017), spalte 4154-56.

37.

Et større kvartblad, beskrevet på hele den ene side og halvdelen af den anden; ingen titel.

Efter Udvalgets vel ikke min men Total(lets) ...
Tale 5. marts 1852 (bibl. nr. 1017), spalte 4948-50.

38.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Som Udvalgets Ordfører har jeg ikke ...
Ubenyttet indlæg, skrevet af Gr. i tilknytning til den til den 5. marts 1852 (jf. spalte 4947 øverst) trykte "Betænkning over Forslag til en Lov om Indfødsret for Lodsoldermand Bergman", som findes tr. i Rigsdagstid., 3. session, Anhang B, sp. 853-854 (med Gr. som den ene af 3 underskrivere). Må være affattet til benyttelse d. 5. marts, men Gr. har som sagt ikke gjort brug af dette indlæg.

39.

8 sider (2 læg).

Det Danske Folkething
(6 Marts 1852)

Nærværende Spørgsmaal om Indgivelsen ...

De første 6 sider udgør tale 6. marts 1852 (bibl. nr. 1017), spalte 4993-96. De 2 sidste sider har særskilt tekst begyndende:

Det er nemlig sandt, at under almindelige ...

Er måske et førsteudkast til talen 9. marts 1852, sp. 5143-46.

40.

4 sider (2 blade).

Folkethinget
(9 Marts 1852)

Om det er en Dyd hos Holbeks 2det ...

Denne tekst går til ms. p. 3, de øverste totrediedele og udgør grundlaget for tale 9. marts 1852, sp. 5228-35 (bibl. nr. 1017). Meget frit, dog tekstlighed mellem sp. 5234 midt og ms. første side midt.

Derefter følger (ms. p. 3 nederste trediedel):

(13 Marts)

Hvor gierne jeg end for Danmarks ...

Vistnok grundlag for tale 13. marts 1852, sp. 5427-28 (bibl. nr. 1017). Næsten ingen ydre lighed mellem ms. og tale, men indholdet går ud på det samme. (Gr. nægter at stemme for adressen til kongen).

41.

4 sider (1 læg; tekst på de 3 første sider).

Allernaadigste Konge!

Ligesom det Danske Folk for næsten ...

Udkast 1852 af Gr. til en adresse til kongen. Blev ikke benyttet. (I tredje rigsdagssamling, efterår 1851-forår 1852, blev der i alt 3 gange af folketingsmænd foreslået "adresser" til kongen, hvilket skyldtes de urolige politiske forhold, som især forstærkedes efter kongens meget opsigtsvækkende kundgørelse af 28. januar 1852). - Af-fattelsestid for Gr.s adresseudkast antagelig marts 1852, i alle tilfælde efter 28. januar, hvortil der hentydes. (Tidsbestemmelsen marts formodes, fordi der netop i begyndelsen af denne måned af en gruppe på 5 rigsdagsmænd blev indgivet en adresse til kongen, hvori

de udtrykte deres bekymringer især på grund af den famøse kundgørelse af 28. januar). Et andet udkast, se næstfølgende.

42.

4 sider (1 læg).

Allernaadigste Konge!

Ligesom det Danske Folk for næsten ...

Adresseudkast, kun lidt afvigende fra det forrige (41), en let ændret kopi deraf eller kladde dertil.

43.

6 sider (5 beskrevne) (1 læg + 1 blad). Blåt papir.

Paa den forenede Rigsdag

(1853 Marts 14.)

Førend den forenede Rigsdag vedtager ...

Tale 14. marts 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. samling), sp. 47-49.

44.

8 sider (2 læg). Blåt papir.

Den forenede Rigsdag

(Mandag 14 Marts)

Efterat jeg paa det alvorligste har ...

Ikke anvendt ms. - Har en vis lighed med talen 17. marts, jf. næstfølgende.

45.

8 sider (2 læg). Blåt papir.

Den forenede Rigsdag

(1853. Marts 17.)

Da Spørgsmaalet var om Behandlings(maaden) ...

Tale 17. marts 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afdeling), spalte 77-83.

46.

20 sider (5 læg). Blåt papir.

Den forenede Rigsdag

(1853)

Da jeg først havde Ordet paa den for(enede) ...

Ms. til tale 21. marts 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afdeling), sp. 286-296. Forholdet mellem ms. og tale meget frit. Eksempler på lighed: Læg 2, første side og sp. 289 (enkelte punkter); læg 4, første side og sp. 293.

47.

8 sider (2 læg). Blåt papir.

Den forenede Rigsdag

(April)

Vort Heelstats-Ministerium har unægtelig ...

Tale 4. april 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afdeling), sp. 381-389.

48.

6 sider (1 blad + 1 læg; af sidste side af lægget er mere end den nederste halvdel bortklippet; ingen tekst dog tabt). Blåt papir. Ingen titel.

Som en lille Deel af den store Minoritet, ...

Tale 6. april 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afdeling), sp. 561-566.

49.

2 sider (1 blad). Blåt papir. Ingen titel.

Naar man spørger mig, hvordan jeg, ...

Udkast til indlægget 7. april 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afdeling), sp. 634-635. Gr. har ikke benyttet dette ms. til talen, men dets indhold går ud på det samme.

50.

4 sider (2 enkeltblade), blåt papir, ingen titel.

Da det synes, som Valget i Ringkiøbings ...

Tale 12. april 1853 (4. rigsdagssamling, 2. afd., bibl. nr. 1037 I), sp. 1037-40. (Begyndelsen af ms. svarer til sp. 1037, linie 7 f.n.).- Udkast, se næstfølgende.

51.

2 sider (1 blad); blåt papir; ingen titel.

Jeg skulde, som enkelt og derfor ujuridisk ...

Udkast til eller en første form af forrige (50).

52.

6 sider (3 enkeltblade); blåt papir.

Den forenede Rigsdag
(Arvesagens 3die Behandling)

Under den Forespørgsel, som 1852 Febr 13 ...
Tale 15. april 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afd.),
spalte 718-722. - Udkast, se næstfølgende.

53.

2 sider (1 blad); blåt papir.

Den forenede Rigsdag
Arvesagens 3die Behandling

Under den Forespørgsel, som 1852 Febr 13 ...
Udkast til de 2 første sider af forrige (52).

54.

4 sider (1 læg); ingen titel; blåt papir.

Rdgmd fra Maribo Amts 4de stræbde i For(middags) ...
Tale 16. april 1853 (bibl. nr. 1037, den forenede rigsdags 2. afd.),
sp. 829-832. - Ms. dækker ikke hele talen. - Udkast, se næstfølgen-
de samt nr. 56.

55.

2 sider (1 blad; kun 1 side beskrevet); ingen titel; blåt papir.

Rigsd Maribo 4de har med Flid ...
Rå kladde til begyndelsen af forrige (54).

56.

6 sider (1 læg + 1 blad). Blåt papir.

Den forenede Rigsdag
(1853 April 16)

Da jeg først udbad mig Ordet i denne ...
Uholdt tale, bestemt til 16. april 1854, hvor Gr. imidlertid holdt
den her foran som nr. 54 registrerede tale. Ms. er en første affat-
telse, hvori kan genfindes elementer af teksten i dens senere, ende-
lige form.

57.

4 sider (1 læg).

Adressen

12 Octbr 1854.

Da Spørgsmaalet var om denne ...

Udgør begyndelsen til tale 12. oktober 1854 (bibl. nr. 1085, 6. samlings 1. afdeling), spalte 141-147, hvoraf ms. alene dækker sp. 141-143.

58.

14 sider (3 læg + 1 blad). 3 forskellige tekster.

Folkethinget

(17 Jan 1855)

Da det hedengangne Ministerium ...

Denne tekst går til p. 3, linie 5 f.o. Udgør tale 17. januar 1855 (bibl. nr. 1105), sp. 91-93 (talen meget længere end og meget afvigende fra ms.). - Pag. 3-8 indeholder:

19 Jan

Saavidt jeg har kunnet samle, saa er det de saa(kaldte) ...

Tale 19. januar 1855, sp. 177-180. - Pag. 8-14 indeholder:

23 Jan

Man har sagt, at jeg netop i denne ...

Grundlag til tale 23. januar 1855, sp. 287-293, men ikke megen lighed mellem ms. og tale; nogle ligheder findes dog, man sammenligne spalte 289-290 med ms. p. 12-13. Utvivlsomt vil en nøjere undersøgelse påpege flere. Udkast, se næstfølgende.

59.

4 sider (1 læg).

Folkethinget

Jæ, jeg har forgiæves gjort mig ...

Tekst går til p. 3 midt. Vistnok udkast til en tale 23. januar 1855 (bibl. nr. 1105), og det af hans indlæg nævnte dag, der kommer nærværende ms. nærmest, synes at være talen sp. 302-304.

60.

4 sider (1 læg; kun tekst på p. 1-2, hvortil 4 linier på p. 3)

Folkethinget

(27 Jan 55.)

Den ærede Rigsdagsmand fra Kiøben(havn) ...

Tale 27. januar 1855 (bibl. nr. 1105), spalte 406-408.

61.

4 sider (1 læg).

Folkethinget

Saa er da denne Beslutning, som ...

Indledningsordene og enkelte hentydninger synes at vise, at denne tale er skrevet til at holdes den dag, da 3. og sidste behandling af lovforslaget om grundlovens indskrænkning begyndte, hvilket skete 6. februar 1855 (bibl. nr. 1105) (jf. sp. 878). Gr. har dog ikke direkte benyttet ms., idet han i stedet holdt den lange tale sp. 883-889.

62.

6 sider (1 læg + 1 blad).

Folkethinget

(7 Febr 1855)

Naar jeg tager mig den Frihed at ...

Tale 7. februar 1855 (bibl. nr. 1105), sp. 906-911, idet dog ms. kun dækker teksten til spalte 909, linie ca. 17 f.n.

63.

2 sider (1 blad); ingen titel.

Undertegnede Folkethingsmand for ...

Udkast til Gr.s forespørgsel til ministeriet, indgivet 27. februar 1855 og trykt sp. 1888f. (bibl. nr. 1105).

64.

12 sider (3 læg, blyantsnummerering 1-3 af Gr.).

Folkethinget

(1855)

Først maa jeg takke det ærede Thing, fordi ...

Tale 24. marts 1855, sp. 3176-83 (bibl. nr. 1105), dog mangler ms. til de ca. 16 nederste linier af sp. 3182 samt sp. 3183.

65.

4 sider (1 læg).

21de Juni 1855.

og Velmagt, lader sig forlige, ...

Brudstykke (sidste del) af tale på valgdagen i Kerteminde 21. juni 1855. I meget forkortet form gengivet i Dannebrog 13. juli 1855, side 4, fra spalte 1 nederst og hele sp. 2, jf. bibl. nr. 1120.

66.

6 sider (1 læg + 1 blad).

Folkethinget

Dersom jeg endnu tænkte, at alt var afgjort ...

Denne tekst ender p. 2, linie 5 f.o., derefter begyndes forfra igen som følger:

Da jeg, ved nøie at eftertænke Sagen ...

Ms.-grundlag til tale 13. august 1855, sp. 12 og 14-17 (bibl. nr. 1123). - Ms. meget frit i forhold til talen. - Gr.s forslag i sp. 12 om at nedsætte et udvalg genfindes i ms. p. 2 midt.

67.

20 sider (5 læg, nummereret 1-5 af Gr.).

Folkethinget

(18 Aug)

Da der efter den herskende Mening ...

Tale 18. august 1855 (bibl. nr. 1123), spalte 81-92. - Udkast, se næstfølgende.

68.

12 sider (3 læg). Ingen titel.

Naar vi nemlig ved at indskrænke ...

Udkast til forrige (67). - Begyndelsen her kan svare til et sted i sp. 82, lidt over midten. - Læggenes rækkefølge bør endnu engang ved lejlighed nøje undersøges.

69.

12 sider (3 læg).

Folkethinget

(20 Aug 1855.)

Jeg kan og bør sige mig selv, at det ...

Tale 20. august 1855 (bibl. nr. 1123), spalte 106-111, dog således, at Gr. ikke har benyttet de 3 første ms.-sider til talen, men er begyndt i ms. p. 4 øverst: Øieblikket er nu kommet ..., jf. sp. 106.

70.

8 sider (2 læg).

Folkethinget

(Septbr 18. 55.)

Da det ærede Thing heller ikke ...

Ms. til ikke holdt tale 18. september 1855 (Gr. talte ikke denne dag). I tale 17. september (bibl. nr. 1123) havde Gr. foreslået et udvalg nedsat (se sp. 229, linie 4-5 f.o.), og i begyndelsen af nærværende ms. siger han: Dø det ærede Thing heller ikke igaar vilde følge mit Raad og nedsætte et Udvalg, ... Gr. har da tænkt at tale 18. september, men det skete ikke.

71.

16 sider (2 læg + 2 enkeltblade + 1 læg).

Det Danske Folkething

(19 Septbr 1855.)

Den høitærede Cultus-Minister ...

Grundlag for tale 20. (ikke 19.) september 1855 (bibl. nr. 1123), sp. 438-451; ms. rækker dog kun til sp. 445 midt. Meget frit forhold mellem ms. og tale. Begyndelsen af ms. svarer til sp. 439, linie 9 f.o.

72.

4 sider (1 læg; s. 4 blank).

Folkethinget

Jeg forelægger her det Danske Folkething ...

Uholdt tale 26. september 1855 (bibl. nr. 1123). Talen var tænkt at skulle holdes ved Gr.s fremlæggelse nævnte dag af sit store ændringsforslag (som er tr. sp. 786-789), men finansministerens tale straks efter bevirkede vistnok, at Gr. ikke fik holdt sin tale.

73.

20 sider (5 læg, blyantsnummereret af Gr.; læg 3 delt i 2 enkeltblade).

Folkethinget

(26 Septbr 1855.)

Det ærede Thing vil strax see, at ...

Tale tænkt at skulle holdes 26. september 1855 (bibl. nr. 1123). Gr. holdt ganske vist en stor tale denne dag (sp. 806-814, 820-825,

855f.), men dennes lighed med nærværende ms. er ikke stor. Bemærk dog følgende ligheder: Første læg, p. 2, afsnittet linie 12 f.n., som begynder: Jeg gaaer nemlig ud fra den Kiendsgjerning, at der ... svarer til sp. 808, linie 10 f.o.: Jeg er altsaa gaaet ud fra den Kjendsgjerning, som ... med flere ligheder i det nærmest følgende. - I læg 2, p. 1 midt tales om absolutisme, ligeså sp. 810 og 811. - På sidste side i læg 4 tales om det fjerde forbehold, jf. sp. 835.

74.

6 sider (1 læg + 1 blad).

Folkethinget

(27de Septbr 1855.)

Da jeg kun sjelden har den Lykke at ...
Tale 27. september 1855 (bibl. nr. 1123), spalte 934-937 (også trykt i Dannebrog 5. oktober 1855).

75.

4 sider (2 blade).

Folkethinget

6te Decbr.

Uagtet det var let at forudsee, hvad Efter(skriften) ...
Grundlag for tale 10. (ikke 6.) december 1855 (bibl. nr. 1126), spalte 113-119. - Ms. formelt betydeligt afvigende fra talen. (Til slutningen, sp. 117-119, svarer intet i nærværende ms.).

76.

8 sider (1 læg + 2 enkeltblade; det sidste blad mindre end de forrige). Ingen titel.

Ja, jeg har endnu ikke hørt et Ord ...
Tale 19. december 1855 (bibl. nr. 1126), sp. 546-552. At det sidste, i størrelse afvigende blad hører med til de foregående, viser indholdssammenhængen i spalte 550 nederst - 551 øverst. - Ms. iøvrigt ufuldstændigt i forhold til talen.

77.

10 sider (1 læg + 1 blad + 1 læg).

Folkethinget

Jeg kan godt tænke mig til det ...
Tale 8. januar 1856 (bibl. nr. 1135), spalte 793-798; talen meget

frit omarbejdet, ændret i forhold til ms.

78.

2 sider (1 blad). Ingen titel.

Jeg skal tiltræde Betænk(ningen) ...

Tekst omfatter første halvanden side og udgør et lille udkast til den lange tale 30. januar 1856 (bibl. nr. 1135), sp. 1942-46. - Sidste halve side rummer optegnelser til 2 forespørgsler, stillet af Gr. 5. februar 1856, tr. spalte 2413 (burde have været omtalt i bibl. nr. 1135).

79.

8 sider (2 blade + 1 læg).

Ved Rigsdagens Aabning

(1857. Septbr 30.)

Hos Esaias, en af Ebræernes gamle ...

Denne tekst går til og med p. 6 i ms. (man bemærker her, at der øverst p. 5 er skrevet: Rigsdagen 1857. Septbr 30) og udgør et ubenyttet udkast til tale 30. september 1857 (bibl. nr. 1197). - Ms. p. 7 indeholder:

I Folke-Thinget

Da det rimeligviis og hardtad sikkert ...

Tekst denne side ned. Udgør tale skrevet til samme lejlighed som forrige (på p. 1-6). Det blev denne sidste tekst, som Gr. benyttede, trykt spalte 1 (idet talen er en åbningstale af Gr. i hans egenskab af aldersformand). - Ms. p. 8 indeholder:

Kirkebøn

Du levende Gud, Vorherre! ...

Tekst (prosa) på største delen af siden. - Denne bøn er ikke skrevet for en forsamling af rigsdagsmænd eller lign., men er en ren kirkebøn. Håndskriften viser, at den må være nedskrevet vel på samme tid som de foregående sider af ms. Utrykt. Uopklaret, hvorfor nedskrevet og nedskrevet her.

80.

4 sider (1 læg; fjerde side blank). Ingen titel.

Da det giver dobbelt Arbeide at ...

Udkast til tale 8. oktober 1857 (bibl. nr. 1197), spalte 252-257, således, at første side af ms. svarer til talen på tryk forfra og til

sp. 253 lidt over midten. - Side 2-4 af ms. afviger meget fra talen.

81.

12 sider (3 læg).

Folkethinget

(smitsomme Sygdomme hos Husdyrene)

Da jeg sidst bekæmpede dette Udkast ...

Denne tekst går til p. 3 ned. - P. 4 blank. - På p. 5 begynder ny tekst således:

Folkethinget

Det er vist nok hvad man kalder en ...

Teksten går til p. 12 ned, altså manuskriptet ud. - Udgør ms. til tale 3. november 1857 (bibl. nr. 1197), sp. 1008-12, dog således, at ms. p. 5-12 var det først skrevne og udgjorde en helhed. Men Gr. har derefter skrevet p. 5-8, altså læg 2, om, en omskrivning, hvis resultat er p. 1-4. - Til den trykte tale svarer altså i ms. pag. 1-4, 9-12, medens p. 5-8 udgår, dog bortset fra visse dele på p. 8.

82.

2 sider (1 blad).

Folkethinget

Ændrings-Forslaget om at udslette ...

Udkast til eller kortfattet grundlag for den meget længere tale 20. november 1857 (bibl. nr. 1197), spalte 2119-21.

Rigsdagstaler, som ikke kan dateres - eller andre til rigsdagstalerne knyttede udaterbare optegnelser.

83.

2 sider (1 blad; fuldt beskrevet på den ene side; et lille vers på den anden). Ingen titel.

Ja, vel har jeg allerede til liden Nytte ...

Tekst alene på denne side. På den anden side er skrevet følgende:

(Kom Helligaand, o søde Gud)
Gud Faders Aand! kom til os ned
Med Altrets Ild, med Kiærlighed,
Læg os paa Tunge Naadens Glød,
Til evig Trøst i Liv og Død!

Prosateksten har ikke kunnet identificeres, men udgør formodentlig et ubenyttet indlæg i debatten om folkekirkens forfatning i den grundlovgivende rigsforsamling i begyndelsen af maj 1849, da sidste behandling af de paragraffer i grundlovsudkastet, der vedrørte kirkens forfatning, fandt sted. - Salmeverset udgør sidste vers af "Kom, Sandheds-Aand, og Vidne giv" (Festps. 8. opl., nr. 864 eller Sangv., nyudg. V, nr. 332), dog med forskellige varianter, som vistnok kun kendes herfra.

84.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Ja, det gør mig ondt, at maatte indrømme ...

Et vistnok ubenyttet (?) indlæg i debatten om presseloven i november-december 1850 (bibl. nr. 982).

85.

8 sider (2 læg). Ingen titel.

Hvorledes dette er blevet mueligt, lige ...

Uvist om tale eller artikel; måske fra 1852 og foranlediget af det urolige politiske røre efter kundgørelsen af 28. januar 1852.

86.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Jeg har hørt der skal staae i et af de ...

Uidentificeret og næppe benyttet taleudkast. - Måske fra december 1854, og det er da rimeligvis det opsigtsvækkende ministerskifte på den tid, som der hentydes til i begyndelsen af teksten (jf. Danmarks Riges Hist. V, 2, 50, hvor det netop oplyses, at Holsten ved denne lejlighed ikke fik nogen særskilt minister, hvad Gr. også fortæller her i ms. p. 1, linie 7 f.o.).

87.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Saavidt jeg kan forstaae, er det Menin(gen) ...

Har ikke kunnet dateres af registrator. Antagelig fra 1855, da debatten i januar-februar 1855 om grundlovsændringen omtales, som om den havde fundet sted for ikke længe siden (ms. p. 2 øverst).

88.

4 sider (1 læg).

Uvisse optegnelser.

På p. 1 nogle linier, der begynder: naar han enten ...

Antagelig optegnet i tilknytning til en debat om indfødsrets meddelelse til visse personer.

På p. 2-3: en navneliste (vistnok ufuldstændig) på personer, delt i 3 grupper (afdelinger), tydeligt nok af samme art som p. 7-8 af ms. nr. 6 samt nr. 28 her foran. Foreløbig uopklaret.

På p. 4: optegnelser af brudstykkeagtig karakter, måske nedskrivninger under andres taler. En af vendingerne lyder (linie 7-8): Stændertiden er forbi og Folketiden maa komme, - en vending, som registrator kan erindre, at Gr. har brugt tidligere (mindst én gang) i en rigsdagstale, men uvist hvor.

Udkast til artikler i "Danskeren".

89.

4 sider (1 læg); lyseblåt papir; ingen titel.

Men kunde man ikke sige: velan! Lig(nelsen) ...

Af en hentydning i ms. p. 2, linie 12-7 f.n. kan udregnes, at ms. må være et brudstykke af en påtænkt artikel i Danskeren III (1850), d. 16. november, men som ikke er blevet benyttet. Citatet i ms. p. 2 nederst og følgende side er taget fra Rigsdagstid., 2. session, sp. 859 nederst (fra linie 7 f.n.) (fra tale 6. november 1850).

90.

8 sider (2 læg); lyseblåt papir; ingen titel.

der ikke ynder visse i Borger(livet) ...

Brudstykke af udkast til artikel i Danskeren III (1850), 30. november. Det på første side i ms. begyndende afsnit linie 10 f.o. svarer omtrent til Danskeren 1850, s. 743, linie 9 f.n. Ms. og tekst følges derefter ad meget ujævnt, med mange afvigelser.

Manuskripter til trykte, daterede artikler (bortset fra "Danskeren").

91.

12 sider (3 læg; de 2 sidste læg delt i 2 enkeltblade); blått papir.

Findes der endnu i Danmark et "Dansk Folk", eller kun
et dansk "Parti"?

Da jeg forleden Aften læste i "Fædre(landet)" ...

Udgør trykmanuskript til artikel i Fædrelandet 11. februar 1853, se
bibl. nr. 1035. Udkast, se næstfølgende.

92.

4 sider (1 læg); blått papir. Samme titel som forrige (91). Derefter
følgende førstelinie:

I Anledning af dette Livs-Spørgsmaal ...

Udkast til forrige (91). Det ses her tydeligere end af den endelige
form, at artiklens anledning har været en artikel (berigtigelse) af
H. N. Clausen i Fædrelandet 7. februar 1853, hvilket burde have væ-
ret nævnt i bibliografien.

93.

4 sider (1 læg); blått papir.

Den apokryphiske Beretning om to fyenske Bønder til Hove.

Denne løierlige Beretning, som findes ...

Udkast til artikel i Fædrelandet 21. februar 1853, se bibl. nr. 1036,
hvor det ses, at den endelige form fik titlen: Den apokryphiske Be-
retning om de fyenske etc. - Dette udkast har flere mindre afvigel-
ser fra den endelige form.

94.

10 sider (2 læg + 1 blad); blått papir.

Den Skielskørske Valgkamp

Der er neppe nogen ...

Ms. til artikel i Dannebrog 3. juni 1853, se bibl. nr. 1047.

95.

2 sider (1 blad, kun beskrevet på den ene side). Ingen titel.

levende Deltagelse, men jeg vil dog udtrykkelig ...

Ms. til sidste side af bibl. nr. 1095: tale i Danske Forening 14. de-
cember 1854.

96.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Man har sagt, at det var "den Grundtvigske ...
Ms. til tale på det første skandinaviske kirkemødes slutningsfest på
Skydebanen 17. juli 1857, se bibl. nr. 1193 e. - Utrykt, men ind-
holdet kort antydet flere steder, se bibl.

Utrykte, udaterede artikel-mss. og lign.

97.

4 sider (1 læg); blåt papir.

Danmarks Rige og dette Riges Grundlov.

En vis Hr X for A eller X for U, ...
Utrykt artikeludkast (slutningen mangler), som må være affattet vel
i januar-februar 1853 (ved samme tid som bibl. nr. 1035-36). Anled-
ningen har været en artikel i Berlingske Tidende, men dato eller
bladnummer oplyses ikke. (Må kunne fremskaffes). I artiklen behandler
Gr. netop de brændende politiske spørgsmål, som er omtalt i bibl. nr.
1033 slutn.

98.

4 sider (1 læg); lyseblåt.

Danmarks ældgamle Kongerige og den splinterny Heelstat.

Spørgsmaalet om den kongelig-danske ...
Del af (udkast til?) artikel, utrykt. Må være skrevet efter 17. marts
1853, men før påske samme år (skærtorsdag dette år var d. 24. marts).

99.

4 sider (1 læg, blåt); ingen titel.

Naar man spørger mig om, hvordan jeg ...
Utrykt udkast, sikkert fra marts eller april 1853, under den forene-
de rigsdags 2. samling (bibl. nr. 1037), hvor Gr. 18. april stemte
nej til tronfølgeoven.

100.

2 sider (1 blad); blåt.

Danmarks Krone og den Danske Sag.

Rigsdags-Kampen var den kongeligdanske ...
Udkast, skrevet sandsynligvis kort efter afstemningen 18. april 1853 (i den forenede rigsdag, jf. bibl. nr. 1037).

101.

4 sider (1 læg), blåt. Ingen titel.

at det var en ganske anden Sag, ...

Brudstykke (måske valgartikel, se slutningen), som må være skrevet efter afstemningen i den forenede rigsdag d. 18. april 1853, jf. bibl. nr. 1037. Måske skrevet som forberedelse til valget i Skælskør i maj, jf. bibl. nr. 1043 a og 1043 b.

102.

16 sider (4 læg; 15 sider beskrevet; de 3 første læg nummereret af Gr.); blåt papir.

Den danske Rigsdag og den europæiske Nødvendighed.

(af N. F. S. Grundtvig)

Der er ikke blot paa Rigsdagen ...

Læg 4 indeholder en: Efterskrift.

Af forskellige hentydninger fremgår, at ms. må være affattet under valgkampen maj 1853. (Der hentydes til den opløste rigsdag, hvormed kun kan menes opløsningen 19. april 1853, jf. bibl. III, side 99 midt, og Gr. hentyder et par steder til sine egne ytringer på den opløste rigsdag, bl.a. udtalelsen om "den europæiske Nødvendighed", årets slagord, hvormed han antagelig sigter til sin tale 4. april 1853 (den forenede rigsdags 2. afd., bibl. nr. 1037; sp. 382). - Udkast, se næstfølgende.

103.

4 sider (1 læg, sidste side blank); blåt papir.

Den danske Rigsdag og den europæiske Nødvendighed.

(af N. F. S. Grundtvig)

Der er paa den danske Rigsdag og i ...

Udkast til forrige (102).

Andre papirer.

104.

1 læg (4 sider).

Oplysning, Dannelse og Videnskabelighed

Man skukde vist nok i vore oplyste ...

Affattelsestid uvis, men vel fra Gr.s unge eller yngre år.

105.

2 sider (1 blad).

Oplysnings-Væsenet.

Hvad vi kalder vort Oplysnings-Væsen, er ...

Som forrige.

106.

2 sider (1 blad); ingen titel.

Vi har rigtig nok en gammel Bog, som hedder ...

Muligvis udkast til en artikel i Danskeren (1848-51). Registratør mener at have set den i ms. p. 1, linie 2 anførte bogtitel omtalt et sted i Danskeren, men ganske uvist hvor.

107.

4 sider (2 blade, af Gr. nummereret 2 og 3). Ingen titel.

Georg Fox havde nemlig en levende Anskuelse af ...

Som det ses af nummereringen mangler første blad. Men om der har været skrevet mere end disse 3 (2) blade, kan ikke umiddelbart ses. - Emne: George Fox og kvækerne. - Dette emne er ikke behandlet i Haandbog i Verdenshistorien, men George Fox er blot nævnt en passant med den bemærkning, at herom "kan vi vel ikke her udbrede os" (Haandbog i Verdenshist. III, 1843, 384). Det kan se ud, som om vi her har at gøre med et kasseret afsnit af teksten til nævnte håndbog; heftet med det angivne sted udkom 1843. Affattelsestid altså måske først i 1840'erne.

108.

4 sider (1 læg; kun beskrevet på de første 2½ sider); ingen titel.

da leer jeg naturligviis kun ad det og bemær(ker) ...

Ubenyttet polemik-udkast fra 1847, fra kæmpevisestridens tid (jf.

● bibl. nr. 320 med oplysninger). Gr.s udkast er rettet mod Peder Hjort, som også deltog i polemikken, jf. herom Carl S. Petersen i Danske Studier 1905, 76, fodnoten nederst.